

שיל"ת

קונטרס

דפידשנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

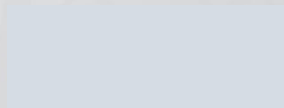
הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גיליון רמב שנה ה' פרשת בלק חודש תמוז שנת ה' תשפ"ה לפ"ג
עבודה זרה מז. – כב:

קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל' 053-3132203



נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

השבוע פרשת בלק הגיליון יוצא לאור
לעילוי נשמת

הרה"ק ר' חיים בן עטר בעל ה'אור

החיים הק' זיע"א

ולעילוי נשמת

אדונינו מורנו ורבינו

הרה"ק ר' דוד משה בן הרה"ק ר'

אליעזר זאב מקרעטשניף

זיע"א

לרגל יומא דהילולא ט"ו תמוז

יהא רעוא מן קדם שמיא שזכותם יעמוד לנו

ולכל ישראל לבני וחיי אריכי ומזוני רויחי

ולכל הישועות ולכל מילי דמיטב

אמן

בברכה

מערכת דפירשנו

מה בגליון?



- הא' דאמרו בגמ' איכא דאמרי תריסין היינו טעמא ללא דכי שלים זינייהו קטלי בגוייהו וכו' והאידנא דקא מזבנינן אמר רב אפי' לפרסאי דמגנו עילוון, והיינו דבסתם אסרינן אפי' דבר שאפשר שיעשו מינייהו כלי זיין, ולכך אפי' תריסין יס' שאסרו מחשך שאחר שייגמר כל זיינס יהרגו באותן תריסין במקום כלי זיין, ומ"מ האידנא מוכרין אפי' כלי זיין ממס, וזה דווקא לפרסאי ומשום שהם מגינים עלינו בכלי זיין אלו, ועל אף דבסתם אסור למכור כלי זיין לנכרים ומשום דחוששין שיסתמשו בהם נגדנו ויהרגו אנשים מישראל, אבל אם בפרסאי כיון דבאותו זמן נלחמו הפרסיים נגד האובדיים והגינו בכך גם על הישראלים הדריש אם, לכך התירו למכור להם, והקשה דלמה לא חששו שאחר זמן יבואו להשתמש בכלי זיין אלו גם נגד ישראל, וכפי שחששו בכל עכו"ם שאין מוכרין להם, ואפי' שעכשיו אינן נלחמים בנו, דברור ללא איירי לאסור כשהם נלחמים בנו, דכי בשופטני עסקינן, הרי ברור הוא שלא ניתן להם כלי זיין בידם להרגנו, אלא אפי' בסתם אסור ומשום החשך שיבוא יום ויסתמשו בהם נגדנו, וממילא אותו חשך איכא גם גבי פרסיים ולמה לא חששו לה? (הערה מ"ז)

• מה דאמר רבא בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו שנאמר בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, והיינו דבתחילה התורה היא של הקב"ה דכתיב בתורת ה', ואילו אח"כ נקראת התורה על שמו של הלומד בה, דכתיב ובתורתו יהגה יומם ולילה, דהיינו שלומד והוגה בתורה שלו, קשה דמנין לנו דבתורתו היינו בתורה של התלמיד, דלמא כוונת הכתוב לתורת של הקב"ה, והיינו דעולה על תחילת הכתוב דמה שאמרנו בתורת ה' חפצו בתורה זו שלו יהגה התלמיד יומם ולילה, וממילא מנין ללמוד מכאן דהתורה נקראת על שמו של התלמיד? (הערה נ"ח)

• הא דתירצו בגמ' ואיבעית אימא אפי' מולאה נמי רובעה דאמר מר חביבה עליהן בהמתן של ישראל יותר מנשותיהן דאמר ר' יוחנן בשעה שברא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, והיינו דהעובד כוכבים שברא לחפץ אשת חבירו כדי לבוא עליה אפי' אם מולאה, מ"מ אם רואה בהמתה שם ברא על בהמתה, דמאינו שיותר חביבה עליהן בהמתן של ישראל מנשותיהן, קשה דהרי כאן לא איירי בבהמתן של ישראל אלא בבהמתן של עובדת כוכבים, והיכן מלינו שגם אלו חביבה עליהן יותר. ובאמת גם קשה למה דווקא בהמתן של ישראל חביבה עליהן ולא בהמתן של עכו"ם, הרי משנכנסה בהם זוהמא מחמת הנחש אין סברא לחלק שיהא הזוהמא הזו דווקא לבהמתן של ישראל אלא לכל הבהמות? (הערה ס"ז)

דף טז ע"א

מז. בגמ' איכא דאמרי תריסין
 היינו טעמא דלא דכי שלים
 זינייהו קטלי בגוייהו וכו'
 והאידנא דקא מזבנינן אמר רב
 אשי לפרסאי דמגנו עילון.
 היינו דבסתם אסרינן אפי' דבר
 שאפשר שיעשו מינייהו כלי זיין,
 ולכך אפי' תריסין יש שאסרו
 מחשש שאחר שייגמר כל זינם
 יהרגו באותן תריסין במקום כלי
 זיין, ומ"מ האידנא מוכרין אפי'
 כלי זיין ממש, היינו דווקא
 לפרסאי ומשום שהם מגינים
 עלינו בכלי זיין אלו. היינו
 דבסתם אסור למכור כלי זיין
 לנכרים ומשום דחוששין
 שישתמשו בהם נגדנו ויהרגו
 אנשים מישראל, אבל שם
 בפרסאי כיון דבאותו זמן נלחמו
 הפרסיים נגד האוביים והגינינו
 בכך גם על הישראלים הדריס
 שם, לכך התירו למכור להם.
 אבל קשה דלמה לא חששו
 שאחר זמן יבואו להשתמש בכלי
 זיין אלו גם נגד ישראל, וכפי
 שחששו בכל עכו"ם שאין

מוכרין להם, ואפי' שעכשיו אינן
 נלחמים בנו, דברור דלא איירי
 לאסור כשהם נלחמים בנו, דכי
 בשופטני עסקינן, הרי ברור הוא
 שלא ניתן להם כלי זיין בידם
 להרגנו, אלא אפי' בסתם אסור
 ומשום החשש שיבוא יום
 וישתמשו בהם נגדנו, וממילא
 אותו חשש איכא גם גבי פרסיים
 ולמה לא חששו לה. וצריך לומר
 דכיון דעכשיו איכא חשש ודאי
 שהאוביים יהרגו בנו והם עכשיו
 מגינים עלינו מהם, לכך התירו
 למכור להם דהוה הדבר כברי
 ושמא, דברי הוא שהאוביים
 הורגים בנו עכשיו, ואילו החשש
 שהפרסיים יהרגו בנו לאחר זמן
 שמא הוא, וברי ושמא ברי עדיף
 ולכך התירו ואזלינן בתר
 השתא.

מח. בגמ' תניא ר' יהודה מתיר
 בשכורה מפני שאינה יכולה
 להתרפאות ולחיות אמרו לו
 והלא מרביעין עליה ויולדת
 וכיון דמרביעין עליה ויולדת
 אתי לשהויה אמר להן לכשתלד
 אלמא לא מקבלת זכר. ביאר
 רש"י דאם מרביעין עליה יבואו

לשהויה ובכך איכא חשש שמי שיראה אותה בבית העובד כוכבים יבוא לחשוב דגם שלימה מותר למכור לו. ולכאורה כוונת רש"י דיטעה לומר דכשם ששבורה מותר למכור לו גם שלימה מותר ובאמת שלימה אסור, וכך ראיתי מבארים לדבריו. אבל קשה דמה החשש שיבואו למעות בשלימה, הרי מכך דלכתחילה התירו למכור שבורה וכל החשש עכשיו הוא רק משום דאתי לשהויה, משמע דלא חששו שיטעו בין שבורה לשלימה, דהרי א"כ גם בלא שאתי לשהויה יש לחשוש למעות בין שלימה לשבורה, וא"כ מה החשש עכשיו כשמשחה אותה העובד כוכבים. ועיין בתוס' לקמן בע"כ ד"ה ארי דמשמע בדבריו דכאן החשש לא היה דיטעו בין שבורה לשלימה, אלא החשש היה שיטעו לומר דמכרו אותה לעכו"ם בעודה שלימה, ורק עכשיו שבורה היא, וממילא יבואו להתיר כל שלימה, אבל אם היו יודעים שמכרוה כשהיא

שבורה לא היה חשש כלל, דבאמת אין למעות בין שבורה לשלימה. ואם נעיין בדברי רש"י נראה דגם דבריו אפשר לפרש בהכי, דהרי לא כתב רש"י להדיא שיטעו בין שלימה לשבורה, אלא רק כתב דהרואה אותה בבית העובד כוכבים יבוא ללמוד מינה דמותר למכור שלימה, ובאמת גם לדבריו שייך לומר דהחשש היה שיטעו לומר דשהיתה שלימה מכרוה לו, וממילא ניחא דבאמת בין שלימה לשבורה אין למעות כלל, ולכך בלא חשש שהיה לא חששו לאסור שבורה.

דף טז ע"ב

מט. בגמ' רבינא רמי מתניתין אברייא ומשני תנן אין מוכרין להן דובין ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים וכו', רב אשי אמר סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה. היינו דמה שהקשו מן הברייא דהיה גסה אין מוכרין, ואילו כאן במשנה משמע דדווקא דובין

ואריות אסרו ומשום דיש בהם נזק לרבים, אבל סתם חיה גסה מותר, תירץ רב אשי דסתם ארי אינו כחיה גסה לעניין מלאכה, דכל ארי שבור הוא אצל מלאכה, וממילא לכך בו אינו אסור למכור אי לאו דהיה בו נזק לרבים, אבל בסתם חיה גסה דאינו שבור אצל מלאכה אסור גם אם אין בו נזק לרבים, דדין חיה גסה כבהמה גסה דאסור למכור לעכו"ם משום מלאכה. אבל קשה דבשלמא אריות ניחא שלא היה נאסר אם לא שיש בו נזק לרבים, ומשום דשבור הוא אצל מלאכה, אבל גבי דובין מה נתרץ, הרי משמע להדיא דדוקא משום שיש בו נזק לרבים הוא דאסרוהו, אבל בלאו הכי מותר, והרי דובין אינם שבורים אצל מלאכה ומשום מלאכה לבד כבר היה להם ליאסר במכירה לעכו"ם, ולמאי בעינן בהם טעם לאסור משום נזק לרבים, וצ"ע.

נ. בגמ' אשכחתיה לרב אסי דיתיב וקאמר אמר רב חמא בר גוריא משמיה דרב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס

אמרי ליה ולא סבר לה מר דמאן מרא דשמעתתא רבה בר ירמיה אמר לי פתיא אוכמא מינאי ומינך תסתיים שמעתא איתמר נמי אמר אר' זירא אמר רב אסי אמר רבה בר ירמיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס. היינו דבאמת רב אסי ורבה בר ירמיה אינם חולקחים, דבאמת רבה בר ירמיה עצמו קיבלה מרב חמא בר גוריא, וכפי שאמר רב אסי. אבל באמת קשה דאם קיבלה משמיה דרב חמא בר גוריא איך לא אמרה בשמו, הרי כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, ואין לומר דמשמו באמת אמר כן, דהרי ר' זירא שמע כן מרבה בר ירמיה עצמו ולא אמר ליה דמשמיה דרב חמא בר גוריא שמע כן. ועוד קשה דמה ההכרח דדוקא מרב חמא בר גוריא שמע כן רבה בר ירמיה, הרי בתחילת הסוגיא מצינו עוד ב' אמוראים שאמרו כן משמיה דרב, רב חנין בר רב חסדא או רב חנן בר רבא,

דממילא איכא כמה וכמה אמוראים שאמרו כן משמיה דרב, ומנין נדע דרבה בר ירמיה שמע כן דווקא מרב חמא בר גוריא, וצ"ע.

דף יז ע"א

נא. בגמ' ומעבירה לא והתניא אמרו עליו על ר' אלעזר בן דורדיא וכו' אמר אין הדבר תלוי אלא בי הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו וכו' והא הכא דבעבירה הוא ומית התם נמי כיון דאביק בה טובא כמינות דמיא. היינו דקשה למה אמרו דבמינות דווקא החוזר בתשובה ממנה מת מיד אח"כ, הרי גם בעבירה של עריות מצינו בר' אלעזר בן דורדיא כן, ותירצו דשם שאני משום דהיה דבוק מאוד בעבירה זו ולכך היה לו למות. והיינו דכל הטעם שהחוזר בו ממינות מת זהו משום דהקב"ה מרחם עליו שימות בתשובה ולא יחזור למינותו, ומשום דכמעט לא שייך שלא יפול שוב למינות,

ולכך עדיפא ליה למות זכאי ואל ימות חייב, וממילא כך כאן גבי ר' אלעזר בן דורדיא כיון שהיה כ"כ דבוק בעבירה דעריות, עדיף ליה למות בתשובה ואל ימות חייב, דכמעט אין שייך שלא יפול בה שוב בעבירה זו. אבל קשה מה כלל הראיה מהא ר' אלעזר בן דורדיא שגם גבי עבירה כן דהחוזר בתשובה מינה מת, הרי יש לומר דשם משום גודל בכייתו לכך מת, ואין זה משום שמוכרח הדבר, אלא דכך היה מעשה, אבל מה הראיה לומר דכך הוא הדרך שעשה הקב"ה שהחוזר בו מן העבירה מת, ודווקא גבי מינות מצינו כן וכהניא דרב חסדא שאמר לבהדיא זוידו לה זודתא, והיינו דכך הדרך בהא, אבל כאן אולי מעשה היה אבל אין זה מוכרח להעשות כן. ויש שרצו לבאר דכל מה שבחקש רחמים מן השמים והארץ וכו' היה כדי להשאר חי ושלא ימות בתשובתו, וממילא לפי זה ראיה הוא שהחוזר בו מת, דאל"ל למאי היה לו לבקש רחמים על כך.

אבל קשה דא"כ מה הואיל לו
מה שאמר אין הדבר תלוי אלא
בי, הרי סוף סוף לא הואיל לו
מה שגעה בבכיה וחזר
בתשובה דלבסוף כן מת, אלא
לכאורה כוונתו לבקש רחמים
היה שיקבלו תשובתו מן
השמים, ועל זה אמר לבסוף
דאין הדבר תלוי אלא בי, ובזה
באמת נענה ונתקבלה תשובתו
וכפי שאמרה בת קול שהוא
מזומן לחיי העולם הבא, וממילא
הדרא קושיא לדוכתא מה
הראיה שהדרך למות בהחזור
מן העבירה, ומה היה הקושיא
כלל, וצ"ע.

דף יז ע"ב

נב. בגמ' א"ל אידך ניזיל אפיתחא
דבי זונות ונכפייה ליצרין
ונקבל אגרא כי מטו התם
חזינהו לזונות איתכנהו
מקמייהו א"ל מנא לך הא א"ל
מזימה תשמור עליך תבונה
תנצרכה וכו' ה"ק מדבר זימה
תשמור עליך תורה תנצרכה.
היינו דתבונה זהו תורה, ומזימה
היא דבר הזימה, וזהו שאמר

הכתוב דמדבר זימה תשמור
עליך תורה ותנצרכה. אבל קשה
דלמה חזר הכתוב לומר ב'
פעמים גם תשמור עליך וגם
תנצרכה, הרי שניהם הם אותו
משמעות של שמירה, ולמה לא
די לומר מזימה תשמור עליך
תבונה, או לומר מזימה תבונה
תנצרכה, ושניהם למה לי. ואולי
יש לומר דתשמור עליך היינו
בשעת מעשה שלא תיכשל,
ולחבא שלא תחשוב מן אותה
זימה ותפול בהרהורים רעים זהו
תנצרכה דהיינו גם לחבא,
דתנצרכה לשון אוצר המנוצר
שהוא סגור ומוגן, דמשמע
לאורך זמן ואפי' לחבא, ואילו
שמירה יותר שייך לשעת מעשה
שלא להכשל.

נג. בגמ' אתיוהו לר' אלעזר בן
פרטא אמרו מאי טעמא תנית
ומאי טעמא גנבת אמר לחו אי
סייפא לא ספרא ואי ספרא לא
סייפא ומדהא ליתא הא נמי
ליתא. היינו דאי אפשר להיות
גם גנב וגם לומר תורה, והטעם
ביאר במהרש"א דאם לומר
תורה אין לו זמן לגנוב, והטעם

דתורה צריך ללמוד יומם ולילה, ולילה זמן לימוד תורה היא, ואילו הגנב זמנו בלילה, נמצא דאם לומר תורה הוא אין לו זמן לגנוב בלילה, וממילא אם אחד מהם הרי ודאי אינו נכון, כך יש לומר גם על הדבר השני שאמרו דגם זה אינו נכון, דכבר נמצא האומר כן שקרן בדבריו, דממילא גם על השני אין להאמינו. אבל קשה דאם את השני דחה ר' אלעזר דמדהא ליתא הא נמי ליתא, למה גבי הג' עלילות האחרים לא אמר כן דנמצא שקרן בדבריו, וממילא כל החמש עלילות ליתא, ולמאי היה צריך לתרץ תירוצים אחרים על שאר העלילות. ואולי יש לומר דדווקא על הב' הראשון היה זה אחד שאמר שניהם, ולכך איכא למידחי השני אם אחד מהם שקר, אבל הג' העלילות האחרות אולי אדם אחר אמר עליו כן, וזה עדיין לא נמצא שקרן, וכל מצינו דגבי מה שאמרו עליו דשחרר עבדו בא אחד להעיד עליו, ולכאורה אין זה אותו אדם שהיה שם קודם

לומר דשנה וגנב, דממילא לכך בראשון נדחה רק העלילה השניה עמו ולא כל שאר העלילות.

דף יח ע"א

נד. בגמ' אלא מאי טעמא איענש משום הוגה את השם בפרהסיא דהוי ואשתו להריגה דלא מיחה ביה מכאן אמרו כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו. היינו דהטעם שהוא נענש ועל אף שהיה הוגה את השם כדי להתלמד מה אסור, זהו משום שעשה כן בפרהסיא, והיה לו לחוש לכבוד הרב, ומה שנהרגה אשתו, זהו משום שלא מיחתה בו, ומכאן למידים דכל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו. אבל צריך ביאור דהרי אם עשה כן בפרהסיא ולכאורה היה זה בפני תלמידיו וכדומה, א"כ למה רק אשתו נהרגה על שלא מיחתה בו, דלמה התלמידים ששמעו הדבר כפי ששמעה אשתו ולא מיחו, למה להם לא יגיע עונש

על כך כמו לאשתו, ודוחק לומר דרך אשתו יכולה למחות בו ומשא"כ התלמידים אינם יכולים למחות, דהרי במקום חילול השם אין חולקין כבוד לרב, והיות ואיסור איכא בדבר ודאי היה על תלמידיו גם למחות בו בזה. ואם תאמר דמאחר שראו רבם עושה כן להתלמד חשבו שכן הותר לעשות כן ואפי' בפרהסיא, וממילא לכך לא מיחו בו, א"כ למה על אשתו יש להקפיד יותר בזה, הרי ודאי גם היא היתה יכולה לחשוב כן דכדי להתלמד הותר לו, ולמה תמחה היא בפניו יותר מתלמידיו. ועוד קשה כלל למה היה לה למחות בו, הרי היא לא היה לה לידע פרטי ההלכות מתי מותר ובאיזה אופן מותר, ולמה היה לה למחות אם אינה יודעת ההלכות, דהרי אשה היא ולא היה לה ללמוד לידע ההלכות בזה. ואולי יש לומר דהיא הנותנת דהיות ואשה היא ולא היה לידע ההלכות, ודאי לא היתה יודעת דלהתלמד שרי, וממילא היה לה למחות בו מיד

כששמעה אותו חונה את השם באותיותיו, ועל זה שלא מחתה בו לכך נענשה, ומשא"כ תלמידיו שכן יודעים ללמוד וידעו שאיכא הלכה דלהתלמד שרי, לא מיחו בו דחשבו דאם עושה רבם כן ודאי גם בפרהסיא שרי כדי להתלמד, דהרי איך ילמד הדבר לתלמידיו אם לא בפרהסיא, ולכך הם לא מיחו בו ולא נענשו על כך, ובאמת כן איסור איכא בדבר אפי' להתלמד, וכפי שביאר רש"י דרך לכשפים הותר הדבר. **נה. בגמ' אמר לו רבי מה אני לחיי העולם הבא אמר לו כלום מעשה בא לידך אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים אמר לו אם כן מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי. צריך ביאור מה הוא דאמר לו כלום מעשה בא לידך, וכי לא יגיעו העולם הבא על התורה שהוא למד, ועל שלימד תורה לרבים, דלמה דווקא על מעשה זה של מעות פורים על זה יהא לו עולם הבא, ובשלמא לגבי להנצל מן**

המלכות אמר לו הוא לעיל לר' אלעזר בן פרטא דדווקא בגמילות חסדים אפשר להנצל מהם, דבעינן גם תורה וגם גמילות חסדים, אבל לעולם הבא מי בלא גמילות חסדים לא יהא לו עולם הבא. ועוד קשה דשם אמרו דלא היה לו די להנצל מן המלכות בזכות אותו מעשה דמעוזה פורים דכדבעי לא עבד, והיה צריך לעסוק יותר בגמילות חסדים כדי להנצל, ואילו כאן משמע מדברי ר' יוסי בן קסמא דכן היה במעשה זה חשיבות גדולה כ"כ שרק לכך כבר זכאי לעולם הבא, וממילא אם גדול הוא המעשה כ"כ למה כדי להנצל מינה מן המלכות אין זה כדבעי ליה למעבד. ועיין במהרש"א דביאר דהיות ולעיל אמרו דכל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוך, ממילא אם לא היה לו כלום מגמילות חסדים לא היה די בתורה לבד לזכות לחיי העולם הבא, וממילא לפי זה עולה דבמעשה זו של מעוזה פורים היה די לו כדי לזכות לחיי העולם הבא דכמי

שאיין לו אלוך כבר אינו נחשב, אבל מ"מ לא היה די בזה להצילו מן המלכות דכדבעי לו לא עבד. ובחידושי הגאונים כתב דחשש ר' יוסי בן קסמא דכיון דמלמד לרבים שלא כדין ומסכנם, ממילא לכך אולי לא יזכה לחיי העולם הבא, ולכך היה צריך לו עוד מעשה לידע בכך אם יהא לו חלק לעולם הבא. אבל לטעם זה קשה דסוף סוף הרי סיכן בעצמו ללמוד תורה, ואיך לא ייחשב הדבר ליתן לו חלק לעולם הבא. ואולי יש לומר דסבר ר' יוסי בן קסמא כפי הגמ' לעיל דכדי להנצל בעינן גם גמילות חסדים, ולכך שאל לו אם בא מעשה לידך, והיינו דאם לו היה לו כלום מגמילות חסדים יקשה עליו איך סיכן בעצמו ללמוד תורה, הרי בלא גמילות חסדים א"א להנצל מן המלכות, וממילא כשלמד תורה בסכנה זו הרי זה כמאבד עצמו לדעת, דהרי אין לו איך להנצל מהם, ואיך אמר לו מן השמים ירחמו כשהוא בעצמו אמר דבלא גמילות חסדים אין

נצלים מהם, וממילא א"כ לא יהא לו חלק לעולם הבא, דהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב, ולכך שאל לו ר' יוסי בן קסמא כלום מעשה בא לידך, וחיות ואמר לו דהיה לו מעשה גמילות חסדים בהא דמעות פורים, ממילא מכלל מאבד עצמו לדעת כבר אינו, דחשב שכבר יש בידו גמילות חסדים, אבל למעשה לא ניצל בזכות מעשה זו לבד, וכפי שאמרו לעיל דכדבעי ליה לא עבד, והיינו דלרום מעלתו לא היה די בכך. ולכן כאן אמר מן השמים ירחמו דסבר על עצמו דאין מעלתו גדולה כ"כ וממילא די לו במעשה דמעות פורים להנצל, אבל אחר שכבר נתפס בידיהם הבין דכדבעי ליה לא עבד, ולכך אמר הוא לר' אלעזר בן פרטא אני איני ניצול.

דף יח ע"ב

נו. בגמ' חקקו לדמותיה דר' מאיר אפיתחא דרומי אמרי כל דחזי לפרצופא הדין ליתיה יומא חדא חזיוהי רהט אבתריה רהט

מקמייהו על לבי זונות א"ד בישולי עכו"ם חזא טמש בהא ומתק בהא א"ד אתא אליהו אדמי ליה בזונה ברכתיה אמרי ח"ו אי ר"מ הוה לא הוה עביד הכי. היינו דאחר שניצל השומר ממות משום שאמר אלקא דמאיר עננו, שאלוהו וסיפר המעשה, ולכך חקקו דמותו לתפסו, וכשראוהו ברח לבי זונות ועבד מעשה שבכך היו בטוחים שאין זה הוא, אבל למעשה לא עשה אותה מעשה אלא כך נדמה להם, או משום דטמש בהם ומתק בהא, או משום דאליהו אדמי ליה בזונה ולא זונה ממש היתה. אבל קשה דאיך לא פחדו ממנו אנשי רומי אחר שראו הנם שנעשה עם השומר רק באמרו אלקא דמאיר עננו, הרי כ"ש הוא שלר' מאיר עצמו יארע נס ויכולים למות וליפול לפניו, ואיך לא פחדו מכך. עוד צריך ביאור למה כשברח ר' מאיר לא היה די שיכנס לבי זונות ולמאי היה צריך לנס של אליהו או להא דבישולי עכו"ם, הרי ודאי ר'

דף יט ע"א

מאיר לא היה נכנס לבי זונות, ומכך לבד היה להם להבין שאין זה ר' מאיר. ואולי יש לומר דהיות וכבר נכנס ר' מאיר פעם אחת לבי זונות, כשבא להוציא אחות אשתו, ממילא מכך שיכנס ר' מאיר לשם עכשיו, מזה לבד לא היו בטוחים שאין זה ר' מאיר שהרי ידעו שכבר היה שם פעם אחת, ולכך היה צריך לנס של אליהו דאדמי ליה כזונה או להא דבישולי עכו"ם, דזה כבר היה ברור להם דלא יעשה כן ר' מאיר דחס ושלום שר' מאיר יעביד הכי. וממילא בזה גם ניחא למה לא פחדו ממנו כ"כ שרצו לתפסו על אף הנם שנעשה לאותו שומר, דיש לומר דהיות ושמעו ממנו שנכנס ר' מאיר לבי זונות חשבו שממילא כבר אינו צדיק כמו קודם, דהרי אסור לו להכנס שם, ולכך לבד חשבו שיצליחו לתפסו, אבל זה לא ידעו דהיות ורק משום פיקוח נכנס זה דוחה האיסור להכנס, וממילא צדיק הוא כמקודם וראוי עדיין לנס וכפי שהיה באמת.

נז. בגמ' אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים זה אברהם אבינו שלא הלך בעצת אנשי דור הפלגה שרשעים היו וכו' ובדרך הטאים לא עמד שלא עמד בעמידת סדום שחטאים היו. צריך ביאור מה החילוק, למה גבי אנשי דור ההפלגה נקט הכתוב לשון הלך, ואילו גבי אנשי סדום נקט הכתוב לשון עמידה, וגם בגמ' אמרו לא עמד בעמידת סדום, דמהו אותה עמידה של סדום, ולמה אינה נקראת הליכה כבאנשי דור ההפלגה. ואולי יש לומר דכל עניינם של דור ההפלגה היה רצונם לילך ולעלות חלילה נגד הקב"ה, שרצו לשלוט בעולם, דממילא כל מעשיהם היה בבחינת הליכה לעלות עוד ועוד, ועל זה אמר הכתוב דלא הלך עמם אברהם בעצתם, ומשא"כ בהא דסדום לא מיירי בעניין של חולך, אלא אדרבא כל עניינם היה לעמוד, שלא רצו לקבל מי שאינו מהם, ורק לאנשי מקומם

לבד התירו להם להיות שם, וכפי שהובא במדרשים כמה שהיו מציקים לאורחים ולאנשים ההולכים ועוברים שם, דממילא בחינתם היא בחינה של עמידה שרק מי שעומד שם הוא זכאי להיות אצלם ולא ההולכים לשם, וגם בזה לא עמד אברהם אלא אדרבא ראש מכניסי אורחים היה אברהם, והפוך מהם מן הקצה אל הקצה היה. ומה דכתיב 'בדרך' מטאים לא עמד, דמשמע דכן איירי בבחינה של הליכה, דהרי הליכה היא בדרך, צריך לומר דכוונת הכתוב היא דלא היה אברהם נוהג בדרכם של אנשי סדום אלא דרכו היה הפוך לגמרי מהם וכנ"ל, אבל לא מיירי בהליכה כמו באנשי דור ההפלה, אלא בעמידה וכנ"ל.

נח. בגמ' ואמר רבא בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו שנאמר בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה. היינו דבתחילה התורה היא של הקב"ה דכתיב בתורת ה', ואילו אח"כ נקראת

התורה על שמו של הלומד בה, דכתיב ובתורתו יהגה יומם ולילה, דהיינו שלומד והוגה בתורה שלו. אבל קשה דמנין לנו דבתורתו היינו בתורה של התלמיד, דלמא כוונת הכתוב לתורת של הקב"ה, והיינו דעולה על תחילת הכתוב דמה שאמרנו בתורת ה' חפצו בתורה זו שלו יהגה התלמיד יומם ולילה, וממילא מנין ללמוד מכאן דהתורה נקראת על שמו של התלמיד. ואולי יש לומר דאם תורתו היינו תורתו של הקב"ה, למאי יש צורך כלל לחזור ולומר ובתורתו יהגה, הרי די לומר ובה יהגה יומם ולילה, דהרי עולה המשך הכתוב על תחילתה, אלא ודאי דבאמת בא הכתוב לחדש דאחר שלמד בה נעשית התורה של התלמיד, ועל זה אמר הכתוב שבתורתו שלו יהגה התלמיד יומם ולילה.

דף יט ע"ב

נח. בגמ' על פלגי מים אמר ר' תנחום בר חנילאי לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא

דף כ ע"א

שליש במשנה שלישי בתלמוד.

היינו דפלגי היינו מלשון פלג
דחוא חילוק, שצריך לחלק
שנותיו שליש שלישי במקרא
במשנה ובתלמוד. אבל צריך
ביאור דמנין לו לר' תנחום
דדוקא שלישי בעינן לחלק, ומנין
דדוקא לג' הני דברים צריך
לחלק שנותיו, דהיכן מרומזים
דברים אלו בקרא. ואולי יש
לומר דפלג הוא לשון חצי,
דממילא בזה כבר איכא שני
חצאים, דהיינו את השלם לחלק
לשני חצאים, ומדכתיב פלגי
לשון רבים, משמע לכל הפחות
עוד פלג אחד בעינן, דממילא
עולה כאן שלש חלקים דהם ג'
שלישים, ומה דבעינן לתלמוד
דדוקא מקרא משנה ותלמוד,
אולי זה מרומז בתיבת מים
דחוא ר"ת מקרא משנה ילמוד,
וילמוד היינו מלשון תלמוד, דג'
אלו בעינן לתלמוד באותם ג'
חלקים הנ"ל של שנות חייו.

ב. בגמ' ור' יהודה אמר לך אי ס"ד
כדקאמר ר' מאיר לכתוב
רחמנא תתננה ואכלה ומכור
או למה לי ש"מ לדברים
ככתבן הוא דאתא ור' מאיר
החוא לאקדומי נתינה דגר
למכירה דעובד כוכבים. היינו
דמה דכתיב או מכור לנכרי ולא
כתיב ומכור לנכרי, יאמר לך ר'
מאיר דאין זה כר' יהודה למימר
דדברים ככתבן הוא דמותר,
אלא בא הכתוב להקדים נתינה
לגר, ולומר דרק אם לא מצא גר
וכדומה מותר למוכרו לנכרי,
אבל למעשה מותר גם ליתן
לנכרי או למכור לגר וכפי
שביאר ר"מ דדתננה ואכלה או
מכור עולה על שניהם בין על
גר ובין על נכרי. אבל קשה דאם
יש להקדים נתינה לגר, איך
שייך שיהא מוכר לגר לר' מאיר,
הרי אם מוצא גר מחוייב
להקדים נתינה לו, וממילא איך
ימכור לו, הרי אם יש אצלו גר
מחוייב ליתן לו ולא למכור לו.
ואולי יש לומר ע"פ מה שכתב

בתוד"ה ר' יהודה דבנכרי המכירו מותר ליתן לו, ועל אף דר' יהודה סבר דלנכרי אסור ליתן, וזהו משום שהוא כמוכרו לו, והיינו דבנותן למכירו על אף שנתנה מ"מ אח"כ יתן לו גם הנכרי דברים, דממילא הוה הדבר כמכירה ולכך מתיר ר' יהודה בנכרי המכירו. וממילא לפי זה יש לתרץ גם הא דמכירה לגר לר' מאיר, דאולי מה שאמר ר' מאיר דמותר גם מכירה לגר, היינו ליתן לגר המכירו דבזה הוה כמוכרו לו, דממילא לא יקשה מה שאמרו דבעינן להקדים נתינה לגר ולא מכירה, דמ"מ מותר לו להקדים ליתן לגר המכירו על אף שהוא כמוכרו לו, ואינו חייב ליתנה לסתם גר שבכך הוה נתינה ממש בחנם, אבל מכירה ממש לגר אולי באמת אסור לר' מאיר ומשום המצוה להקדים נתינה לגר, וצ"ע בזה.

דף כ ע"ב

דאי לא תימא הכי אנן מנא לאשפורי היכי יהינן הא קא מסתכל. היינו דאם גם בגדים חדשים של אשה שעדיין לא לבשה אותם אסורים להסתכל בהו, האיך מביאם לכובס לכבסם, הרי הוא יסתכל בהו ונמצא אתה מכשילו ועובר על לפני עור. אבל באמת קשה דהרי הוא הדין שיש להקשות גבי בגדים עתיקים שכבר לבשה אשה האיך מביאם לכובס, דהרי גם אותם מביאים לכובס ולמה שם לא שאלו האיך מביאם, וכשם שבזה מותר כך בחדשים מותר. ועיין במאירי שביאר למסקנא דבאמת גם בגדים עתיקים מותר להביא לכובס ומשום מה שתירצו לקמן דבעבדתיה מריד, דממילא באמת היה המנהג להביא לכובס גם בגדים ישנים, וממילא קשה קושייתנו למה אינו חושש גבי בגדים עתיקים ולמה דווקא חדתי הקשו כן, וצ"ע.

סב. בגמ' ממנה מסריה מסייע ליה

לר' חנינא בר כהנא דאמר ר' חנינא בר כהנא אמרי בי רב

סא. בגמ' אמר רב חסדא הני מילי בעתיקי אבל בחדתי לית לן בה

דף כא ע"א

הרוצה שלא יסריח מתו יהפכנו
 על פניו. היינו שבכך שיהפכנו
 קודם שימות לא תכנס המרה
 בפיו, וממילא בכך לא יסריח,
 דהרי מן אותה מרה הוא מסריח
 וכאן לא נכנסה מרה לפיו, כך
 ביאר ביעב"ץ. אבל קשה דהרי
 אם לא נכנסה המרה בפיו גם
 לא ימות כלל, דהרי אמרנו לעיל
 דבאותה מרה שנכנסת לפיו
 ממנה הוא גם מת, ואם לא
 נכנסה לפיו האיד הוא מת כלל.
 ועוד קשה דכאן משמע שיהפכנו
 איירי למתו, ולא קודם שימות,
 דהרי כתיב על מתו שיהפכנו
 על פניו, משמע אחר מיתתו.
 ובאמת ראיתי מבארים
 שיהפכנו על פניו היינו אחר
 מיתתו, ובכך לא יסריח כיון
 שלא יצא מפיו הריח המסריח
 של המרה, דממילא ניחא דמה
 שמת הוא משום שכבר נכנסה
 המרה לפיו, ומ"מ לא יסריח כיון
 שלא יצא מפיו הריח מאחר
 שהפכו על פניו.

סג. במשנה ובסוריא משכירין להם
 בתים אבל לא שדות ובחז"ל
 מוכרין להם בתים ומשכירין
 שדות דברי ר' מאיר. ביאר
 רש"י דבחז"ל מוכרין להם בתים
 משום דמרחק וליכא למיגזר אטו
 מכירה בארץ ישראל, אבל
 שדות דאיכא ביה תרתי איסורא
 כן גזרו ביה. אבל קשה דאם
 בהא דמרחק תליא מילתא,
 ובמרחק ליכא למגזר, למה גבי
 שדות דאיכא ביה תרתי איסורא
 כן איכא למיגזר, הרי סוף מרחק
 הוא ואין לחשוש שיטעו בה
 למכור גם בארץ ישראל, ומה
 החילוק אם יבואו למטעות
 באיסור אחד או בשנים, אם אין
 חשש משום דמרחק גם בשנים
 אין חשש. ועוד קשה דלמה כלל
 ביאר רש"י דבהא דמרחק תליא
 מילתא, הרי לר' מאיר אמרנו
 דכיבוש יחיד שמייה כיבוש,
 וממילא לשעתו יש לומר דלא
 גזרו כלל חז"ל אטו ארץ ישראל,
 ולא משום דמרחק, ומה
 דבסוריא כן אסרו הוא משום

דשמיה כיבוש, ומה דבשדות כן גזור, זהו משום דבתרתי איסורא כן גזרו חו"ל אטו ארץ ישראל, והיינו דהא דמרחק לא בעינן סברא זו כלל לר' מאיר, ודווקא לר' יוסי בעינן חילוק זה כדי לחלק בין סוריא דהיא חו"ל קרובה לא"י, לשאר חו"ל שאינה קרובה לא"י. ומה דלר' יוסי כן חילקו בין שדות לבתים זהו רק בסוריא דהיא קרובה לא"י, דממילא ברור דבתרתי איסורא איכא יותר חשש, אבל בחו"ל דמרחק באמת אין חילוק בין שדות לבית ובין איסור אחד לשנים דאין לחשוש שיבואו למכור מגבך גם בא"י, וממילא קשה למה רש"י כן ביאר הא דר' מאיר בסברא זו של מרחק, וצ"ע.

סד. בגמ' וליחוש דלמא אזיל האי ישראל ומזבין אחד עובד כוכבים ואזיל היאך ומזבין לה לתרי אמר אביי אנן אלפני עור מפקדינן אלפני דלפני לא מפקדינן. היינו דגם אם ימכור ישראל בית אחד לעכו"ם עדיין יהא חשש שיחלק העכו"ם את

הבית לשלשה וימכור לעוד ב' עובדי כוכבים, ויהא שם שכונה של עכו"ם, וממילא למה לא נאסור גם מכירת בים אחד של ישראל לעכו"ם, ותירץ אביי דזהו כבר לפני דלפני ולא מפקדינן עליה. אבל באמת קשה דמה החשש כלל, וכי משום דידורו ג' עובדי כוכבים בבית אחד יהא זה נחשב כשכונה של עכו"ם, הרי סוף סוף בית אחד היה כאן וגם נחלקו עדיין מבנה אחד הוא ולמה ייקרא על כך שכונה. ועוד דאם בג' עובדי כוכבים הדרים שם ייקרא שכונה, למה לא נחשוש שיקנה אותה עכו"ם אחד לשלשה עכו"ם יחד, וממילא בכך לא יהא זה לפני דלפני אלא לפני ממש, דמיד במכירה זו לעכו"ם יהא זה של שלשה עכו"ם יחד, וכי גם לזה ייקרא שכונה, וא"כ מה תירץ אביי. ואלי יש לומר דכל זמן שלא חילקו את הבית לשלשה נחשב כבית אחד, אבל אחר שחילקו הגם דמבנה אחד הוא, מ"מ כבר נחשב בזה לשכונה, וכעין בנין דירות

שודאי בג' דירות של עכו"ם ייחשב כשכונה ואסור. אבל קשה דמה הוא דאמר אביי דאלפני דלפני לא מפקדינן, דמה לפני עור איכא לנכרי כלל, הרי אפי' לפני דלפני לא הוה, דהרי אין לנכרי שום איסור במה שהוא ימכור לב' עכו"ם ויעשה אותה שכונה של עכו"ם, דהרי איסור זה רק לישראל הוא שייך, שרק לו אסור למכור לעשותה שכונה של עכו"ם. וצריך לומר דאדרבא כ"ש שלא יהא איסור דהרי אפי' לפני דלפני אינה, ונקט אביי לפני דלפני כדי לסבר את האוזן דאיסור של הישראל עצמו ליכא בזה, דהרי אין הוא המוכרה לג' עכו"ם ועושה אותה שכונה של עכו"ם, ואין הכי נמי דאפי' לפני דלפני אין זה.

דף כא ע"ב

סה. בגמ' מכלל דאיכא דוכתא דלא מוגרי וסתמא כר' מאיר דאי ר' יוסי בכל דוכתא מוגרי. היינו דמשמע דהסיפא של המשנה אזלא כר' מאיר, מכך דנקטה

במקום שאמרו להשכיר, דמשמע מינה דאיכא מקום שלא אמרו להשכיר, דממילא כר' מאיר היא דלדעתו בארץ ישראל אין משכירין, אבל אם היה זה כר' יוסי לא היה למשנה למינקט במקום שאמרו להשכיר, דהרי לר' יוסי בכל מקום משכירין, והיה צריך למינקט ואף מה שאמרו להשכיר והיינו בכל מקום לא לבית דירה אמרו וכו', ומשלא אמרו כן משמע דאזלא כר' מאיר. ועיין ברי"ף שפסק מכוה סתם משנה זו כר' מאיר, דסתם משנה כמותו, ועל אף שכבר פסקה הגמ' לעיל הלכה כר' יוסי. אבל באמת קשה דמה ההכרח דסתם משנה כר' מאיר ולכך לפסוק כמותו, הרי אפשר לומר דבאמת המשנה אזלה ככו"ע, והיות ואיכא מ"ד דלדעתו לא בכל מקום משכירין, לכך אמרו במקום שאמרו להשכיר, אבל למעשה אפשר דהלכה כר' יוסי, וצ"ע.

דף כב ע"א

סו. בגמ' איבעיא להו סתמא מאי ת"ש אם התנו מתחילה מותר הא סתמא אסור אימא סיפא אם באו לחשבון אסור הא סתמא מותר אלא מהא ליבא למשמע מינה. היינו דהקשו מה יהא הדין בסתמא דהיינו בשהעובד כוכבים מעצמו בא לעבוד בשבת ונותן לישראל לעבוד במקומו ביום ראשון, ולא שדברו משבת דווקא אלא כך סידר הוא הזמנים שיעבדו, ובזה איבעיא להו אם משום שאינו בא עמו לחשבון על השבתות, אלא מעצמו סידר הדברים כך מותר, דבזה א"א לומר דבשליחות ישראל עבד העכו"ם בשבת, דאדרבא הוא זה שסידר הדברים באופן זה בלא ששלחו ישראל, או דלא כיון דלא התנה ישראל עמו מתחילה דאין לו שייכות לעבוד בה בשבת, ממילא סוף סוף כן הוה העכו"ם שליחו ואסור לו לקבל רווח של יום ראשון דשכר שבת הוא. ורצו לפשוט בגמ'

דמכך גכתיב דאם התנו מתחילה הוא דמותר משמע דבסתמא אסור, אבל מסיפא דייקו איפכא דדווקא בבאו לחשבון אסור אבל משמע בסתמא מותר ולכך אמרו דליכא לפשוט הספק מן הברייתא. אבל קשה דהרי בברייתא היה גם אופן שלא התנו מתחילה, דבתחילת הברייתא אמרו דלא יאמר הישראל לעכו"ם מול חלקך בשבת ואני בחול, משמע דגם בשלא באו לחשבון אסור והיינו בסתמא. וצריך לומר דאין זה בסתמא דשם איירי שהישראל הוא שאומר לעכו"ם וזה ודאי אסור, אבל כאן הקשו מה יהא הדין שהעכו"ם מעצמו סידר כן בלא שיאמר לו הישראל, ובזה באמת לא איירי הברייתא. אבל קשה דאם לא איירי בברייתא באופן של סתמא, למה לל"ק של הגמ' איכסיף רבא ממה שהקשו עליו מברייתא זו, הרי שם בהא דרבא איירי דנקיט העכו"ם בשבתא והישראל בחד בשבתא, דמשמע דאיירי באופן של

סתמא, ומ"מ הקשו עליו מן
הברייטא, ואם בברייטא לא
איירי מהכי מה קשה על רבא
ולמה הכסיף. ואולי יש לומר
דהיות ומהא ליכא למשמע
מינה, ממילא יש להחמיר
ולאסור מספק שלא להתיר כן
גם בסתמא, ולכך הכסיף רבא,
אבל לבסוף דאיגלאי מילתא
דהתנו מעיקרא ודאי ניהא
לרבא וכנ"ל בגמ'.

פרק ב

דף כב ע"ב

סז. בגמ' ואיבעית אימא אפי'
מוצאה נמי רובעה דאמר מר
חביבה עליהן בהמתן של
ישראל יותר מנשותיהן דאמר
ר' יוחנן בשעה שבא נחש על
חזה הטיל בה זוהמא. היינו
דהעובד כוכבים שבא לחפש
אשת חבירו כדי לבוא עליה
אפי' אם מוצאה, מ"מ אם רואה
בהמתה שם בא על בהמתה,
דמצינו שיותר חביבה עליהן
בהמתן של ישראל מנשותיהן.
אבל קשה דהרי כאן לא איירי

בבהמתן של ישראל אלא
בבהמתן של עובדת כוכבים,
והיכן מצינו שגם אלו חביבה
עליהן יותר. ובאמת גם קשה
למה דווקא בהמתן של ישראל
חביבה עליהן ולא בהמתן של
עכו"ם, הרי משנכנסה בהם
זוהמא מחמת הנחש אין סברא
לחלק שיהא הזוהמא הזו דווקא
לבהמתן של ישראל אלא לכל
הבהמות. ועיין בחסדי דוד על
התוספתא שביאר דבאמת
חביבה עליהן כל הבהמות ולא
דווקא של ישראל, והא דנקטו
של ישראל משום דבבהמתן
שלחן חם הוא עליה שלא
תיעקר, ולכך נקטו בהמתן של
ישראל, וממילא לפי זה ניהא
דגם אם איירי כאן בבהמתן של
עכו"ם מ"מ חביבה עליהן יותר
מנשותיהן. אבל קשה דהרי אם
על שלהם חם שלא תיעקר, איך
כאן אינו חושש לבוא על בהמה
של עכו"ם, הרי ודאי לא תתן לו
לבוא עליה ומשום שחסה עליה
שלא תיעקר. ואם תאמר דאינו
שואל לרצונה ועל כרחא בא על
בהמתה, א"כ למה נקטו בהמתן

בהמתו, דהרי חם מציקין
לישראל ואינן חוששים.

של ישראל במימרא הנ"ל
דחביבה עליהן, הרי דווקא כל
אחד על בהמתו חם עליה אבל
על של שאר עובדי כוכבים אינו
חם, וממילא יותר היה ראוי
למימר בהמות חביבה עליהם
יותר מנשותיהם, ובכך יהא
במשמע דאין זה בהמה שלהם
אלא כל סתם בהמה, ואלא מאי
תאמר דכן חוששים כל אחד
בשל עכו"ם חבירו, וא"כ למה
כאן בבהמה של עכו"ם כן
חיישינן שאפי' מוצאה בא על
בהמתה, דלמה כאן אינו חושש.
ואולי יש לומר דדווקא בבעלה
עמה חושש מבעלה לבוא על
בהמתו, אבל כאן איירי
בשהעובדת כוכבים נמצאת
לבדה, דהרי רק בכך יכול לבוא
על אשת חבירו, ובכחאי גוונא
באמת אינו חושש ובא על
בהמתה אפי' בפניה, אבל לגמי
המימרא הנ"ל לא נקטו כן כיון
דבסתם הבהמה כן נמצאת
תחת בעליה ולא תחת אשתו
לבדה, ולכך נקטו בה בהמתן
של ישראל, דבישראל גם בפני
בעליה אינו חושש לבוא על